

פרשת שמות – שישי

(יח) וַיִּלְךָ מֹשֶׁה וַיָּשָׁב | אֶל־
יִתְרֹ חתָּנוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ אֵלְכָה
זֶה וְאִשׁוּבָה אֶל־אֲחִי אֲשֶׁר־
בְּמִצְרַיִם וְאַרְאֶה הָעוֹדֶם
חַיִּים וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ לְמֹשֶׁה לֵךְ
לְשָׁלוֹם:

יח ואזל משה ותב לות
יתר חמוהי, ואמר ליה
איזיל כען ואתוב לות
אחי דבמצרים, ואחזי,
העד כען קימין; ואמר
יתרו למשה, איזיל
לשלום.

רס"א וַיָּשָׁב אֶל יִתְרֹ חתָּנוֹ: לטול רשות שהרי נשבע לו (שלא יזוז)
ממדן כי אם ברשותו. מכילתא). ושבעה שמות היו לו רעואל יתר יתרו
קיני וכו':

(יט) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
בְּמִדְיָן לֵךְ שָׁב מִצְרַיִם כִּי־
מָתוּ כָּל־הָאֲנָשִׁים הַמִּבְקָשִׁים
אֶת־נַפְשְׁךָ:

יט ואמר יי למשה
במדן, איזיל תוב
למצרים: ארי מיתו,
כל גבריא, דבעו,
למקטלך.

רס"ב כִּי מָתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים: מי הם דתן ואבירם חיים היו אלא
שירדו מנכסיהם והעני חשוב כמת:

(כ) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־אִשְׁתּוֹ
וְאֶת־בָּנָיו וַיִּרְכַּבּ עַל־הַחֲמֹר
וַיָּשָׁב אֶרֶצָה מִצְרַיִם וַיִּקַּח
מֹשֶׁה אֶת־מִטָּה הָאֱלֹהִים
בֵּידּוֹ:

כ וידבר משה ית
אתתיה וית בנוהי,
וארפיבנון על חמרא,
ותב, לארעא דמצרים;
ונסיב משה ית חטרא
דאתעבידו ביה נסין מן
קדם יי, בידיה.

רס"ג אַל הַחֲמֹר: חמור המיוחד
הוא החמור שחבש אברהם לעקדת יצחק והוא שעתידי מלך
המשיח להגלו' עליו שנא' עני ורוכב על החמור: וישב ארצה
מצרים ויקח משה את מטה: אין מוקדם ומאוחר מדוקדקים
במקרא:

(כא) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
בְּלִכְתְּךָ לָשׁוּב מִצְרַיִמָּה
רְאֵה כָּל־הַמִּפְתִּיחַ אֲשֶׁר־
שָׂמַתִּי בִידְךָ וַעֲשִׂיתָם לִפְנֵי
פָּרְעָה וְאֲנִי אַחֲזִיק אֶת־לְבֹ
וְלֹא יִשְׁלַח אֶת־הָעָם:

כא ואמר יי, למשה,
במהכך למתב
למצרים, חזי כל
מופתיא דשויתי בידך
ותעבידנון קדם פרעה;
ואנא אתקיף ית לביה,
ולא ישלח ית עמא.

רס"ד בְּלִכְתְּךָ לָשׁוּב מִצְרַיִמָּה וגו': דע שעל מנת כן תלך שתהא
גבור בשליחותי לעשות כל מופתי לפני פרעה ולא תירא
ממנו: אשר שמתי בידך: לא על שלשה אותות האמורות
למעלה שהרי לא לפני פרעה צוה לעשותם אלא לפני ישראל
שיאמינו לו ולא מצינו שעשאם לפניו אלא מופתים שאני
עתיד לשום בידך במצרים כמו כי ידבר אליכם פרעה וגו'.
ולא תתמה על אשר כתיב אשר שמתי שכן משמעו כשתדבר
עמו כבר שמתים בידך:

(כב) וַאֲמַרְתָּ אֶל־פָּרְעָה כֹּה
אָמַר יְהוָה בְּנִי בְכֹרִי יִשְׂרָאֵל:

כב ותימר, לפרעה:
כדנן אמר יי, ברי בכרי
ישראל.

רס"ה וַאֲמַרְתָּ אֶל פָּרְעָה: כשתשמע שלכו חזק וימאן לשלוח
אמור לו כן: בני בכרי: לשון גדלה כמו אף אני בכור אתנהו
זו פשוטו. ומדרשו כאן חתם הקב"ה על מכירת הבכורה
שלקח יעקב מעשו:

(כג) וַאֲמַר אֵלֶיךָ שְׁלַח אֶת־בְּנִי
וַעֲבַדְנִי וְתִמְאֵן לְשַׁלְּחוֹ הִנֵּה
אֲנֹכִי הֹרֵג אֶת־בְּנֶךָ בְּכֹרֶךָ:

כג ואמרית לך,
שלח ית ברי ויפלה
קדמי, ומסריב אתי,
לשלחותיה הא אנא
קטיל, ית ברך בכרך.

רס"ו וַאֲמַר אֵלֶיךָ: בשליחותו של
מקום: שלח את בני וגו'. הנה אנכי הורג וגו': היא מכה
אחרונה ובה התרהו תחלה מפני שהיא קשה. וזה הוא שנאמר
באיוב הן אל ישגיב בכחו לפיכך מי כמוהו מורה. בשר ודם
המבקש להנקם מחברו מעלים את דבריו שלא יבקש הצלה
אבל הקב"ה ישגיב בכחו ואין יכולת להמלט מידו כי אם
בשובו אליו לפיכך הוא מורהו ומתרה בו לשוב:

(כד) וַיְהִי בַּדֶּרֶךְ בַּמִּלּוֹן וַיִּפְגְּשֻׁהוּ
יְהוָה וַיִּבְקֹשׁ הַמִּיתוֹ:

כד והוה באורחא,
בבית מבתא; וערע
ביה מלאכא די, ובעא
למקטליה.

רס"ז וַיְהִי בַּדֶּרֶךְ בַּמִּלּוֹן: משה:
ויבקש המיתו: למשה לפי שלא
מל את אליעזר בנו ועל שנתרשל אלא אמר אמול ואצא לדרך
אמר רבי יוסי ח"ו לא נתרשל אלא אמר אמול ואצא לדרך
ספנה היא לתינוק עד שלשה ימים אמול ואשהה שלשה
ימים הקב"ה צוני לך שוב מצרים ומפני מה נענש מיתה לפי
שנתעסק במלון תחלה (במס' נדרים). והיה המלאך נעשה כמין
נחש ובולעו מראשו ועד ירכיו וחוזר ובולעו מרגליו ועד
אותו מקום הבינה צפורה שבשביל המילה הוא:

(כה) וַתִּקַּח צִפּוֹרָה צֹר וַתְּכַרֵּת
אֶת־עֲרֻלַּת בְּנָהּ וַתִּגַּע לְרַגְלָיו
וַתֹּאמֶר כִּי חֲתַן־דָּמִים אַתָּה
לִי:

כה ונסיבת צפורה
טנרא, וגזרת ית
ערלת ברה, וקריבת,
לקדמוהי; ואמרת,
בדמא דמהלתא הדין
אתיהיב חתנא לנא.

רס"ח וַתִּגַּע לְרַגְלָיו: השליכתו לפני
רגליו של משה: ותאמר: על בנה: כי חתן דמים אתה לי:
אתה היית גורם להיות החתן שלי נרצח עליך. הורג אישי
אתה לי:

(כו) וַיִּרְף מַמְנוּ אִזּוּ אָמְרָה חֲתַן
דָּמִים לַמּוֹלֵת:

כו ונח, מניה; בכין,
אמרת, אלולי דמא
דמהלתא הדין, אתחייב
חתנא קטול.

רס"ט וַיִּרְף: המלאך ממנו: אז:
הבינה שעל המילה בא להורגו:
אמרה חתן דמים למולת: חתני היה נרצח על דבר המילה:
למולת: על דבר המולות שם דבר הוא והלמ"ד משמשת
בלשון על כמו ואמר פרעה לבני ישראל. ואונקלוס תרגם
דמים על דם המילה:

(כז) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן
לֵךְ לִקְרֹאת מֹשֶׁה הַמִּדְבָּרָה
וַיִּלְךְ וַיִּפְגְּשֻׁהוּ בַּהֲרַ הָאֱלֹהִים
וַיִּשְׁקֻלוּ:

כז ואמר יי לאהרון,
איזיל לקדמות משה
למדברא; ואזל,
וערעיה בטורא
דאתגלי עלוהי יקרא
דיי ונשיק ליה.

(כח) וַיַּגֵּד מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן אֶת
כָּל־דְּבָרֵי יְהוָה אֲשֶׁר שְׁלָחוּ
וְאֵת כָּל־הָאֵתוֹת אֲשֶׁר צִוָּהוּ:

כח וחוי משה לאהרון,
ית כל פתגמיא דיי
דשלחיה, וית כל
אתיא, דפקדיה.

רס"י וַיַּגֵּד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֹּאסְפוּ
אֶת־כָּל־זִקְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

(כט) וַיְדַבֵּר אַהֲרֹן אֶת כָּל־
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה וַיַּעַשׂ הָאֵתוֹת לְעֵינֵי
הָעָם:

כט ואזל משה, ואהרון;
וכנשו, ית כל סבי בני
ישראל.

ל ומליל אהרון ית כל
פתגמיא, דמליל יי עם
משה; ועבד אתיא,
לעיני עמא.

לא והימין, עמא;
ושמעו ארי דכיר יי ית
בני ישראל, וארי גלי
קדמוהי שעבדהון,
וכרעו, וסגידו.